

Geffe den 10. 1. 88.

Herr doktor Anton Nyström,

Stokholm.

Jag hoppas, Ni ursäktar, att jag, ehuru för Eder personligen okänd, dock tager mig friheten att härmed tillskrifva Eder.

Genom tidningarne känner Ni nog näst om den verksamhet, jag börjat och som det är min mening att fortsätta. Jag sänder Eder härmed ett Stokholmsbrev, som i rison min antyder min historia. Jag vill, den korta tid jag lever, göra hvad jag kan för att befria vårt folk från kristendomens vidskeplike myter och gudar och för folkets religiösa behof tillfredställa på ett bättre sätt än f. n. sker. Jag vet ej om människorna kan lifva utan religion — det synes mig vara en

Subjektiva påstå - några kunna det, men
det är ju mestadels sådana som ej äro
föddade af högre andeliga intressen. Hvad
som är obestridligt är, att många hafva
religiösa behof, hvilka höra tillfreds-
ställa. Man finner det, om ej annat, när
man besöker våra om söndagarne föll-
satta kyrkor, bönehus och kapell. Men
f. n. är det endast kristendomen, som
dominerar de religiösa kävelorna hos
folket - som eger det religiösa in-
tresset och som här anses för den
enda tankbara religionen. Men
dessa förhållningarande behof kunna
ju tillfredsställas på ett bättre sätt.
Utilitimen synes mig kunna utvinna
en mera välsignad religion än
kristendomen, då dess mål ju är den
högsta möjliga lycka för det största
flertalet människor - att i den
man man kan minska lidandet och
sorgerna och öka glädjen och tillfreds-

ställeken. denna religion synes mig
vara nära bestämd med positivismen
och i detta afseende tror jag, att Mill
är ett barn af deonte. - Fornäken
af kristendomen har sin atona betydelse,
men dervid kunna vi ej ståna. Vi
behöfva näst positivt att Lauila ska-
ronna kring. Utilitimen synes mig
melet egnad dertill. Låt oss för ratio-
nalistiskt-religiösa församlingar med
egna rymliga lokaler och med "guds-
tjänster" hvarje söndag med predik-
ningar och sånger, och detta skall draga
folket från de kristna kyrkorna och
göra dem drögliga för detta lifets värf.
Hafva vi ej något som kan ersätta kyr-
kan, bönehuset och gudstjänsten, komma
de icke. Och deras kävelor behöfva
värmas af aköna sånger på väl-
kända melodier. Jag har redan
åtskilliga sånger för detta ändamål
samlat. Vi måste nu organisera

från karnen och höja en aktör-religiös
verksamhet. Jag har på sistå tiden
här i dyfje gjort glädjande erfaren-
heter. mine föreläsningar hafva
varit mycket besökta. Så länge
jag fick hafva Arbetareföreningens
sal, hade jag 50-100 åhörare, trots
det att inträdesafgiften var 50 och
25 ore. Men den lokalen stängdes
för mig, tillförlige af den oro jag
väckte inom det kristna laget;
andra lokaler nekades mig och
jag har sistå tiden varit hänvisad
till en liten sal i en af stadens
aflygnade utkanter. Men intresset
för en religiös-rationalistisk före-
ning har här blifvit ganska
stor. Och det glädjande är
att föreläset derom ej utgätt från
mig utan från mine åhörare.
Man talar om att lilla en fri-
församling hvilken kallade en
nyttigt predikant att besöka ^{dero}

andliga lärare. dock tror det höga,
innan denna församling kan bli på
så stor att den kan underhålla en
egen predikant. Men jag tror, att
lika behov ären skola göra sig
gällande på andra platser, der jag
kommer att uppträda. Jag skulle
vilja göra en resa ner till staderna
i södra Sverige och väcka intresse
för denna sak. Dessa utskick-
religiösa församlingar skulle, lif-
aktiga och verksamma, bli på just
hvad vi ges det religiösa området
behöva i vårt land. Men jag
saknar medel att fortsätta detta
började arbete. Jag är f. n.
fäst här. Annars vore det
lämpligt att nu resa söderut,
tills jag åter finne en synlig
lokal här, hvilket ej borde höja
så länge, ty kraftiga agitationer
göras för detta ändamål. Jag tror
nästan, att hvad jag på denna

(open anteckna)

resa kan jag in på föreläsningar, skall
kunna betäcka onkostnaderna, men detta
är ju dock ovist och jag vägar ej helt
lita derpå. Men jag tror, att min
sak är alltför viktig för att nedläg-
gas af brist på hjälp! Det är därför
jag vådramt vill fråga Eder, herr
doktor, om ni möjligen känner
någon, som kunde vara intresserad
för denna min höjade verksamhet
och höjda att med ett ringa öko-
nomiskt understöd hjälpa mig
denna första tid. Annars vet jag
ej, hur det skall gå. Mina an-
synrik är ej större, än att jag är
nöjd, blott jag har bröd för da-
gen. För närvarande saknar
jag medel och här finnes ej heller
någon, som uppfattar samma arten
af mina sträfvan. De hvilka
har sluttit sig kring mig är mest
män af folket. De släktningar och
forna vänner, jag här har, sölja

öfver mitt affall och vilja ingenting
göra — såvida jag ej får tillhaka.
Men det skall aldrig ske.

Kan och vill ni göra något
för att jag må förstå det ar-
bete jag börjat — och jag säger, att
punkterna deraf kunna blifva af
större betydelse för vårt folks
andliga lif än vi nu kunna
tänka — och skulle ni önska
vidare upplysningar om min
person och karaktär, så torde
ni hafva godheten tillskrifva
laboratorn, doktor Hjalmar Chrovalk
i Upsala, hvilken ^{nu} gärna skall
lämna Eder de upplysningar ni
önskar.

Det är med tanken på
Eder egen verksamhet mot kri-
stendomen och till förmån för en
bättre religion jag vägar i detta
ärende vända mig till Eder,
vars om, att ni ej tager illa upp,

att jag varit så duktig. Men saken
synes mig vara allvarlig och jag tror,
att jag ej skall verka förgäves, blott
jag ej alldeles saknade medel. Frisän
gäller icke mig själv, utan den sak,
jag beslutat mig att egna hela
mitt lif adelsakt åt. — Skall
nägot vinnas för tryckta klassers
frisörke, så måste folket upphöra
att lita på Gud förälska och tro
på lycka efter döden i himlen.
Man måste göra klart, att det
är visst enligt att befrämja lycka
här i detta lifet för dem, som
lefa omkring oss och för de gene-
rationer, som komma efter oss,
och att vi människor själva måste
lägga hand vid verket, om det
skall bli nägot gjort för bättre
förhållanden. Stora sociala re-
former förestå. En sympatins
religion som öppnar blicken för

våra skyldigheter mot andra, främst
mot dem som lida - en religion,
som väcker de ädla krafterna inom
os och värmer våra sinnen för lättan-
det af andras lidande och lindrandet
af deras nöd är hvad som fattas
och hvad som behöfs. Och tiden för
en sådan religion är nu kommen.
Förutsättningarna finnas. Det beror
på os, om den skall bli verk-
lig. Och kommer den en gång till
stånd skall den bli af omåttlig
vårbiggenhet. Den skall göra vårt
lif lyckligt - den skall göra oss
fäst af de sociala rörelserna, ty
dessa rörelser för då en religiöst
intresse, och den skall göra detta
lifet värde för många, hvilka
nu ej veta, hvarför de skola leva.
Den praktiska idealismen på menk-
lig och förnuftsgrund synes mig och
vara ägnad att rädda

vårt yngre släkte från den mörka
 pessimism som nu förfäktas det.

Jag vet alltför väl, att min
 förmåga och mina krafter alls icke
 räcka till, så lågt jag önskade,
 men min vilja är ren och stark
 och skall öfvervinna, hvad som brister.
 Jag kan ej säga mig utan mått
 arbeta ut, hvad som innerst leper
 inom mig. Jag är ej fäst af ett
 ögonblicks hänförelse - jag har nu
 i flera år varit dessa tankar och
 tankar inom mig och nu måste de
 ut i världen att verka, hvad de
 kunna. I arbetet för deras reali-
 serande sätter jag in hela mitt
 lif och allt mitt intresse. Jag
 har inga öfverrädda förhoppningar
 och väntar ej mera af lifet, än
 det kan gifva. Jag är beredd
 att möta svårigheter af alla
 slag - några har jag ju redan

haft tillfälle att pröfva på - men
 jag skall icke böja mig, svika eller
 låta afknäcka mig. En missionärs
 entusiasm besjalar mig. Det intresset
 för den yttre missionen i våra
 dagar är, så mäktigt och så
 mycket göres för den kristne invre
 missionen, kanske ni möjligen
 vet någon, som skulle vilja under-
 stöja ett nyhört invre missions-
 arbete, som nog en gång öfven
 skall bli för föremål för intressen,
 blott den ej knäpes i början.

Jag har här öppet sagt,
 hvad jag känner och tänker och
 jag tror att ni förstår min nit-
 älskan. Och ej misstöker min
 öriktighet. Omkring den 15 de mes
 hoppas jag kunna komma till
 Stockholm och beder jag Eder att
 det får beakta Eder för att höra,
 om ni kan göra något
 med stor hälsning
 Viktor E. Lemnstrand.